

empresari no es dedicarà a produir blat si no espera vendre'l per bastant més que els 1.500 euros que tenia al principi (la D de l'esquema). És a dir, qui paga per la força de treball del treballador ha de produir més riquesa de la que ja existia abans d'iniciar el procés. La jornada de treball s'escindeix en dues parts: una part necessària per al manteniment de la força de treball i una part en què es treballa per obtenir més valor del que ja es tenia abans de començar a produir. És a dir, aplicant la força de treball als mitjans de producció s'obté nou valor. Aquesta és l'essència del procés productiu: *el treball aplicat als mitjans de producció produeix nou valor*.

Però quant nou valor més? Els 1.500 euros ja existien abans: els 500 dels mitjans de producció i els 1.000 del pagament de la força de treball. Els mitjans de producció, com a elements inanimats que són, no poden produir més valor: el tractor segueix sent el tractor, els 100 quilos de llavors igual,⁴¹ i així tots els mitjans de producció. El valor d'aquests mitjans ja existia abans d'iniciar-se el procés de producció. Així doncs, ha de ser el treball, l'activitat assalariada productiva, la que produeix el nou valor per sobre del que es tenia en origen. I aquest nou valor és el que serveix per mantenir la força de treball i produir el que s'anomena excedent o plusvàlua.

Capital i treball

Per tant, el procés productiu sobre els mitjans de producció que existien anteriorment, amb el treball humà, genera un nou producte, un nou valor, que en el capitalisme consisteix en el salari i el benefici que es queda el capitalista. En l'economia convencional aquest nou valor es coneix com a *valor afegit*.⁴² El capitalista obté el seu benefici per mitjà del treball dels assalariats. És molt important entendre que l'explotació del treball no és un problema de distribució sinó que es troba situat en l'esfera de la producció. Perquè aquest repartiment del producte total és inherent a la salarització de la força de treball. Ens han habituat a pensar que és «natural» que sigui així, però aquest repartiment no té res de natural, és fruit de les relacions socials del capitalisme.

En altres paraules, l'organització del procés productiu i la distribució de l'excedent/plusvàlua (o benefici) que implica ha donat lloc històricament a la subordinació del treball, que és el que produeix els béns, i el capital, que és la part que compra els mitjans de producció i contracta el treball, i que es queda el benefici. Per això es pot afirmar que en el capitalisme *el propietari del capital explota el treballador, que és qui produeix el nou valor*, i no obstant això una part important d'aquest valor és absorbit pel capitalista.

Aquesta distribució està basada en la salarització de la força de treball, de manera que el capitalista tracta de pagar el mínim salari possible i el treballador vol obtenir un salari més elevat pel seu treball, i genera dues classes diferents en la societat: els propietaris del capital, els capitalistes, i els treballadors, que lluiten per obtenir el nou valor que s'obté en el procés de producció. Aquesta lluita constitueix el conflicte social i porta a la lluita de classes. Per la seva situació de domini en les decisions, la classe capitalista constitueix la classe dominant, i els treballadors, classe dominada o subordinada. La lluita de classes ha existit en diverses formes en la majoria dels modes de producció, i és un element clau en qualsevol evolució històrica, però és més clara i acusada en el capitalisme.

El valor de la força de treball. Com pot el treballador produir més valor del que costa?

El salari que es paga al treballador en condicions normals li permet mantenir-se i mantenir la seva família (en l'època actual, en general mantenir la família requereix els salaris dels dos membres de la parella). Si no fos així, el treballador no podria mantenir-se viu i treballar, ni podria reproduir-se (els seus fills són els que reproduiran la seva força de treball en el futur). Per tant, el salari és el valor que costa el

⁴¹ Malgrat que alguns grups d'economistes —els fisiòcrates— afirmen que la terra i les llavors també produeixen nou valor, però aquesta idea actualment es considera superada.

⁴² Efectivament, és el valor que s'afegeix en el procés de producció.